

Tallinn–Tartu–Võru–Luhamaa maantee Kardla– Tartu lõigu ehituse töötsooni jäävate **kaitsealuste** **taimede** kasvukohtade inventuur ja taimede ümberasustamise põhjendatus

Nordic Botanical OÜ

Tellija: Skepast & Puhkim OÜ

Tellija esindaja: Andres Brakmann

Tellija kontakt: andres.brakmann@skpk.ee

Välitööd: 19.07.2024

Aruanne esitatud: 30.07.2024

Ekspert: Mart Meriste

Metoodika: visuaalne vaatlus

Kaardistus: GPS+QField rakendus aluskaartidega:

1. Maaameti värskeim ortofoto
2. tellija edastatud CAD joonis maantee tulevase lahendusega
3. laialehise neuvaiba (*Epipactis helleborine*) kasvukohad Keskkonnaregistrist

Taust

Riigitee 2 (E263) Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa km 162,6-167,3 asuva Kärevere möödasõidu, km 170,5-178,7 asuva Kardla-Tartu lõigu ja Tartu põhjapoolse ümbersõidu eelprojekti keskkonnamõju hindamise käigus (Alkranel OÜ 2022, edaspidi KMH) leiti, et tulevase teeehituse töötsooni jääb kaks III kaitsekategooria kaitsealuse taimeliigi laialehise neuvaiba (*Epipactis helleborine*) kasvukohta (vt KMH aruanne lk 87). KMH aruandes on ette nähtud taime kasvukohtade inventuur ja vajadusel taimede ümberasustamine. Käesolev on KMH-s viidatud inventuuri aruanne koos ümberasustamise põhjendatuse hinnanguga.

Inventuuri tulemused

Keskkonnaregistri kasvukoht KLO9320824, Kardla

Kasvukoha ümbruses on tehtud lageraie talvel 2023 - 2024. Kasvukoht ja temast u 50 m kaugusel olev teine sama liigi kasvukoht KLO9320822 on raie käigus säilitatud, kuid mõlemas on raie tõttu keskkonnatingimused väga oluliselt muutunud.

Kasvukohast KLO9320824 ei leitud välitööde käigus ühtegi laialehise neuvaiba isendit.

Kasvukoht on Keskkonnaregistrisse kantud 2009. aastal. Ehkki taimed on mõnevõrra paigatuud, toimub 15 aasta jooksul ka nende levikus mõningaid muutusi. Säilitatud kasvukoht on visuaalsel hinnangul küll potentsiaalselt liigile sobiv, kuid välitööde ajal seal taimi ei leitud. Võimalik, et liik oli levinud väljapoole Keskkonnaregistris registreeritud kasvukohta ning uued kasvukohad raie tõttu hävinud. Taimi otsiti ka raielangilt, kuid seal oli lisaks raietöödele tehtud ka ettevalmistusi metsaistutustöödeks ning pinnast selle kõige käigus oluliselt kahjustatud. Laialehise neiuvaiba isendeid ei leitud nende puudumise või ka pinnase tugeva kahjustatuse tõttu ka väljaspoolt kasvukohta. Lisaks muutuvad tingimused raiejärgselt liigile niikuinii aastakümneteks sobimatuks.

Keskkonnaregistri kasvukoht KLO9320861, Tähtvere

Kasvukoht on registreeritud Keskkonnaregistris 2009. aastal. Kasvukohas on tehtud lageraie 2014 - 2015. **Kasvukohta on jäetud säilikpuudena kaks suurt haaba, mille lähikümbrusest leiti välitööde käigus kokku 9 laialehise neiuvaiba isendit.** Taimede seisund oli hea. Mujalt taimi ei leitud ja võimalike kasvukohtade olemasolu väljaspool Keskkonnaregistris registreeritud kasvukohta on teadmata. Kuna aga raiejärgselt on tingimused raiesmikele jäänud laialehistele neiuvaipadele aastakümneid väga ebasoodsad, on taime esinemine rohkearvuliselt väga vähetõenäoline ka väljaspool registreeritud Tähtvere kasvukohta.

Joonis 1: Välitöödel leitud laialehise neiuvaiba isendid Keskkonnaregistri kasvukohas KLO9320861. Punasega tulevase tee servajooned.

Nordic Botanical OÜ seisukohad ja ettepanekud

Varasemalt on laialemasest neiuvaipa küllalt edukalt ümber asustatud Pakri poolsaarel (2013, Nordic Botanical OÜ). Viis aastat peale ümberasustamist 2018. aastal toimunud seire käigus tuvastati, et vähemalt 2/3 ümberasustatud taimedest olid elus. Seega ei ole ümberasustamine liigile küll kuidagi kasulik, kuid looduskaitse võttes arendustegevuste mõju leevendamisel looduskeskkonnale siiski arvestatav. Võib eeldada, et suur osa taimesendite suremusest annab laialehise neiuvaipa puhul asjaolu, et tegemist on valdavalt metsades kasvava liigiga, mida ei ole võimalik igalt poolt tervikliku mättana välja kaevata. Segavaks saavad nii mullas olevad puude juured kui asjaolu, et kamardumata metsapinnas ei seisa hästi koos ja kipub väljakaevatava taime juurte ümber kaevamise ja transpordi käigus varisema. Osad taimesenditest kasvavad ka kohtades, kust nende terviklik väljakaevamine ei olegi võimalik. Näiteks puude vahetus läheduses (vt joonis 1).

Tähtvere külas asuvas Keskkonnaregistri kasvukohas KLO9320861 loendati ja kaardistati 19.07.2024 kokku 9 isendit laialemasest neiuvaipa, millest kaks asusid vahetult puude kõrval ja mille ümberasustamine võib osutuda keeruliseks või võimatuks. Teised isendid on heas seisundis ja taluksid ümberasustamist tõenäoliselt hästi. Arvestades ümberasustatud taimede eeldatavat ellujäämist võib siiski arvestada, et pikaajaliselt õnnestub ümber asustada u 4 -

Joonis 2: Sellist puutüve kõrval kasvavat taime on enamasti keeruline ümberasustada ja tema eeldatav ellujäämus tõenäosus on madal. Taim pildistatud kasvukohas KLO9320861.

5 taimesendit. Et tegemist on Tartumaal siiski küllalt levinud liigiga, võib kaaluda, kas taimede ümberasustamine on selle arvu juures üldse otstarbekas. Kui Keskkonnaamet siiski leiab, et taimede ümberasustamine on põhjendatud, võiks kaaluda ümberasustamist lähipiirkonna metsaaladele, mis teadaolevalt jäävad lähiajal raiumata. Lähim suurem teadaolev ja hea ligipääsuga laialehise neiuvaipa kasvukoht jääb u 3 km kaugusele (KLO9320816). Kaugema transpordi korral võib transpordist ja uues kasvukohas tehtavatest kaevamistööstest tekkiv summaarne keskkonnakahju (emissioonid heitgaasidena, metsapinnase tallamine, uute kasvukohtade tekitamine jm) olla nii väikese ümberasustatavate taimesendite arvu puhul põhjendamatult suur.

Nordic Botanical OÜ

30.07.2024